

Slovenski dom

Stev. 290

V Ljubljani, petek 22. decembra 1939

Leto IV

Napovedi o koncu diplomatskih zvez med Francijo in Anglijo ter Sovjeti

Splošna mobilizacija v Afganistanu proti Sovjetski Rusiji

Pariz, 22. dec. o. Francoski politični krogi zagotavljajo, da sta Francija in Anglija v načelu sklenili pretrgati diplomatske odnose z Rusijo. Ta sklep bo izveden še prej, preden bodo začeli pošiljati Finski znatne količine vojnega materiala.

Rim, 22. dec. m. Radio Rim poroča iz Kabula: Na včerajšnji seji je afganistanska vlada sklenila, da se razglasi splošna mobilizacija. Vlada je takoj odredila, da se na kraj pošljejo novi oddelki na pomoč četam, ki se že delj časa zbirajo na sovjetski meji.

Do tega sklepa afganistanske vlade je prišlo, ker je Sovjetska Rusija kmalu po začetku sedanje vojne v Evropi začela zbirati velike oddelke svoje vojske ob afganistanski meji ter hkratu pozivila svojo propagando med divjimi gorskimi plemeni.

Zdi se, da je do sklepa afganistanske vlade prišlo na zahtevo Anglije, ki računa, da bi Sovjeti ob kakoli priliki skušali zasesti Afganistan, odkoder bi nevarneje ogrozili severno Indijo.

Poročila o ustavitvi diplomatskih odnosov med Francijo in Anglijo ter Rusijo, o angleški in francoski pomoči, o zbiranju francoske in angleške vojske v Siriji, o vojaških pripravah Turčije ob sovjetski meji pričajo, da utegne priti v sedanji vojni v kratkem do novih preobratov, če ne celo do vojne med Anglijo, Francijo, Turčijo in njihovimi zavezniki ter med Sovjetsko Rusijo.

Bern, 22. dec. o. »Neue Zürcher Zeitung« prinaša razgovor svojega posebnega dopisnika v Ankari s turškim zunanjim ministrom Saradzoglu. Saradzoglu je med drugim dejal:

»Ustavev pogajanj v Moskvi ni niti najmanj skalilo zgodovinskega prijateljstva med Rusijo in Turčijo. V sedanjem trenutku ni želje, da bi se ta pogajanja nadaljevala, toda vrata za ta pogajanja so široko odprta. Podpis ankarškega pakta ni v protislovju s turško politiko, kajti pogodba med Turčijo, Anglijo in Francijo ni naperjena proti nobeni tretji državi. Turčija je odločena, da bo izpolnila vse obveznosti, ki jih je prevzela po sporazumu v Montrenxu glede morskih ozi. V tem trenutku Turčija nima namena porabiti vseh kreditov, ki ji jih je dovolila Anglija. Turčiji ne preti nobena nevarnost od Sovjetske Rusije. Nedavno so se začela gospodarska pogajanja z Nemčijo. Kar se tiče politike balkanskih držav, to je Turčije, Grčije, Romunije in Jugoslavije, se te države popolnoma strinjajo s turškim stališčem.

Zvišanje uradniških plač - na Madžarskem

Budimpešta, 22. dec. Madžarska vlada je objavila uredba, s katero povišuje plače državnih uradnikov in upokojencev. Po tej uredbi bodo od prvega januarja 1940 dobivali državni uradniki in upokojenci spet tiste plače, ki so jih imeli pred znižanjem plač. Te prejšnje plače so bile 10-12% višje od sedanjih. Razen tega se bodo zvišali za 5% plače tistim uradnikom, katerih prejemki prej sploh niso bili znižani, ali pa so bili znižani za manj kakor 5%. V uredbi je tudi določba, ki daje mestnim občinam pooblastilo, da povišajo plače tudi mestnemu uradništvu.

Angleška vlada je uradno priznala češki narodni odbor

London, 22. dec. AA. Reuter: Bivši predsednik češ. republike dr. Beneš je poslal dne 20. dec. lordu Halifaxu pismo, v kateri mu sporoča sestavo češ. narodnega odbora osmih, ki je pooblaščen predstavljati češko-slovaški narod ter sporazumno z angleško vlado sklepati o ustanovitvi čsl. armade v Franciji. Odbor sestavljajo dr. Beneš, general Ingr. Osuski, Outrata, Ripka, msgr. Šramek in general Villet. Lord Halifax je odgovoril dr. Benešu, da angleška vlada priznava odbor in da mu bodo posamezna ministrstva nudila potrebno podporo.

Tudi Madžarsko davi nevtralnost

Budimpešta, 22. dec. m. Madžarski vladni krogi se zadnje čase zlasti bavijo z vprašanjem o prehrani ljudstva. O tem piše tudi uradno glasilo vladne stranke ter se zavzema za ustanovitev osrednje organizacije, ki bi to kočljivo vprašanje v sedanjih časih reševala. Organizacija, ki jo misli ustanoviti madžarska vlada, ne pomeni še omejitve prehrane in uvedbe nakaznic. Toda vladni krogi vendar že mislijo na to, da bi uvedli dvakrat na teden brezmesne dneve ter posebne vrste kruha za vse.

Pred prisilno ureditvijo cen za živila

Belgrad, 22. dec. m. V zvezi s skorajšnjim sprejetjem uredbe o nadzorstvu nad cenami poučeni krogi zatrjujejo, da bodo po tej uredbi določene najvišje dovoljene cene najvažnejšim življenjskim potrebščinam.

Belgrad, 22. dec. m. Uprava belgrajske mestne policije, ki je županu Gjuričiču izročila 478.024 dinarjev, kolikor so pri zadnjih nabiranih akcijah mestne rezeve nabrali belgrajski stražniki.

Belgrad, 22. dec. m. Po snojniji seji ministrskega sveta je podpredsednik vlade dr. Maček odpotoval v Zagreb in bo na svojem posestvu v Kupincu prebil čez božične praznike. Danes bodo verjetno odpotovali iz Belgrada tudi vsi drugi ministri-katoliki, večinoma na svoje domove.

Papežev nagovor pri sprejemu italijanske kraljeve dvojice

Sv. oče bo vrnil obisk osebno 28. decembra

Vatikan, 21. decembra. AA. Stefani: Po sprejemu italijanske vladarske dvojice, je sv. oče Pij XII. sprejel še njuno spremstvo. Pri tej priliki je imel naslednji nagovor:

»Slovesni obisk, ki sta ga naredila kralj in cesar ter vzvišena soproga s svojim uglednim in sijajnim spremstvom, ponavljajoč tako obisk, ki sta ga pred 10 leti naredila mojemu nenadkriljivemu predniku, s katerim sta znala dostojanstveno pomiriti cerkev in državo — me je ganil zlasti zato, ker je bil tik pred božičem in ker je že zdaj osvetljen s sijajem bližajočih se velikih praznikov usmiljenja. Njuni veličanstvi sta me obiskali v trenutku, ko druge narode stresa vihar ali pa trepetajo pred nevarnostmi vojne. Italija, ki jo vodi modra roka njenega kralja in cesarja po zaslugah svojih voditeljev še dalje živi mirno življenje, po svečena del in prežeta z duhom katoliške vere ali složnostjo vseh svojih sinov.

Za Stalinovo 60 letnico - novi porazi rdeče vojske na Finskem

Tudi na skrajnem severu so Finci zavrnil nevarni sovjetski napad

London, 22. dec. o. Finska vojska je na vseh delih odbila sovjetski veliki napad, s katerim so Rusi hoteli izvajati kak odločen uspeh za Stalinovo 60letnico.

Mannerheimova črta je še vedno nedotaknjena in so vse sovjetske napade z uspehom odbili. Na srednjem bojišču so sovjetska letala napadla tabor finskega vrhovnega poveljstva. Ta napad jim ni uspel ter so jih pregnali z protiletalskim topništvom in z letali.

Včeraj je letelo nad finskim ozemljem nad 150 sovjetskih letal. Letalski napadi so bili odbiti skoraj v vseh mestih ob južni obali. Pri teh napadih je bilo 30 civilistov ubitih in večje število ranjenih. Bombniki so zadeli tudi tri bolnišnice, drugače pa je stvarna škoda v primeru s takimi napadi zelo majhna.

Na skrajnem severu so Finci ustavili sovjetsko napredovanje ob reki Plate v pokrajini okoli Petama. Zato se morajo Finci zadržati zlasti udeleževanju oddelkov za sovjetsko vojsko, ki so sistematično uničevali ozadje sovražne fronte. V pokrajini pri Salli so sovjetske čete po tridnevni ogorčenih bojih in silnih izgubah v razsulu. Ob cesti Kenijervi—Kuolajervi so Rusi pustili čez 100 avtomobilov. Med njimi so tovorni avtomobili z življenjskimi potrebščinami ter cele kuhinje. Finci so dosegli ta uspeh, ker so uničili z nenadnim napadom celo sovjetsko divizijo tako, da so Rusi morali obrniti smer svojih napadov. Finci so se polastili velikega vojnega plena, v glavnem orožja in avtomobilov. Fincem so padle v roke tudi številne sovjetske zastave, Finska letala so spet uspešno bombardirala železniško progo Murmansk—Leninograd. Nad Viborgom je bilo sestreljeno neko sovjetsko letalo.

Uradno potrjujejo, da je bila pred tremi dnevi ob karelijski obali hudo poškodovana 22.000 ton- ska sovjetska bojna ladja »Oktoberka revolucije«. Ladja je nesposobna za samostojno plovbo ter so morali rušilci vleči na popravilo v Kronstadt.

Posebne pomena za Fince je odboj rdečega napada na severu, kjer so Sovjeti s silno premočjo skušali predreti do norveške meje ter odrezati ta del Finske od ostale države. Tja so poslali v boj najboljše čete, Finci pa so s spretnim umikom dosegli, da so si Sovjeti upali predaleč, nato pa so jih Finci stisnili z obeh strani ter dve diviziji njihovih prednih oddelkov popolnoma uničili. Pri tem so zajeli 8 težkih tankov, veliko pa so jih uničili.

Nova obsodba sovjetskega napada na Finsko

Amerika je prepovedala izvoz letal in letalskega materiala v Rusijo

Washington, 22. dec. m. Ameriška vlada je na svoji včerajšnji popoldanski seji sklenila, da je prepovedana ne samo izvoz letalskega materiala in že narejenih letal v Sovjetsko Rusijo, temveč tudi prodaja vseh načrtov in tehničnih obvestil, ki služijo pri izdelavi letal. Hkratu je ameriška vlada sklenila uvesti tako prepoved proti Japonski, čeprav je japonska vlada zadnje časa dovolila plovbo po reki Jangtse, da bi pokazala dobro voljo za začetek pogajanj z Združenimi ameriški državami. Ta sklep ameriške vlade samo potrjuje, da v USA vztrajajo pri svojem prejšnjem stališču ter od Japonske zahtevajo popolno poročstvo za varstvo ameriških koristi na Kitajskem.

S tem sklepom ameriške vlade bo močno prizadeta sovjetska letalska industrija, ki je ne le motorje marveč tudi načrte in razne dragocene merilne priprave uvažala iz Amerike. Vsa novejša sovjetska vojna letala so bila izdelana po ameriških načrtih.

Amerika bo odpoklicala iz Sovjetske Rusije vse svoje strokovnjake, ki so bili doslej zaposleni v sovjetskih tovarnah. Sovjetskim inženirjem, ki so prakticirali v ameriških tovarnah, pa so odpovedali ob začetku napada na Finsko.

Ta ameriški sklep pomeni znatno posredno pomoč za Finsko, ki bo razen tega dobivala lahko vse vojno blago iz Amerike.

Pogreb poveljnika nemške križarke „Admiral graf Spee“

Buenos Aires, 22. dec. NDB. Poveljnik vojne ladje »Admiral Graf v. Spee«, Hans Langsdorf, je bil pokopan včeraj popoldne. Svečanemu pogrebu so prisostvovala velike množice ljudi. Langsdorf je bil pokopan na nemškem pokopališču. Četa argentinskih mornarjev mu je izkazala zadnjo čast. Pogreba se je udeležilo 40 častnikov in 300 mornarjev vojne ladje »Admiral Graf v. Spee«. Preden je evangelijski pastor imel žalni govor, so častniki argentinske vojske izrazili nemškemu veleposlaniku svoje sožalje. Po pastorejvem govoru je nemški veleposlanik von Ternmann položil Hitlerjev in Ribbentropov venec na grob. Poslanik je imel krajši govor, v katerem je slavil Hansa Langsdorfa, ki bo živel še naprej kot svetel zgled obrambnega boja, ki je vsiljen Nemčiji. Na koncu je spregovoril odposlanec zveze argentinskih pomorskih častnikov, ki je naglasil, da je Argentinja ponosna, da v njeni zemlji počiva ta nemški junaški mornar.

Pariz, 21. dec. m. Francoska vlada je izjavila, da je pripravljena odobriti Kitajski 450.000.000 fr. posojila za zgraditev železnice v kitajski pokrajini Junan. — Na mednarodnem denarnem trgu je ta vest vzbudila nenavadno presenečenje, ker so vsi mislili, da Francija zaradi svoje vojne z Nemčijo nima več toliko denarja na razpolago, da bi lahko dajala posojila tujim državam.

Veliko francosko posojilo Kitajcem

Pariz, 21. dec. m. Francoska vlada je izjavila, da je pripravljena odobriti Kitajski 450.000.000 fr. posojila za zgraditev železnice v kitajski pokrajini Junan. — Na mednarodnem denarnem trgu je ta vest vzbudila nenavadno presenečenje, ker so vsi mislili, da Francija zaradi svoje vojne z Nemčijo nima več toliko denarja na razpolago, da bi lahko dajala posojila tujim državam.

Naročajte in širite Slovenski dom!

Vesti 22. decembra

Studentje z vodilnih angleških vseučilišč so poslali poljski vladi v Parizu brzojavko, v kateri izražajo nejevoljo nad tem, da so nemške oblasti zaprle večino profesorjev na vseučilišču v Krakovu ter jih poslale v koncentracijski tabor.

Ameriška vlada je sklenila prepovedati izvoz letal v vse tiste države, katerih vojska napada iz zraka civilno prebivalstvo. Ta ukrep je naperjen zlasti proti Sovjetski Rusiji.

Nemška vlada je odpoklicala svojega poslanika in več njegovih sodelavcev iz Tokija. Zdi se, da so klicani na odgovor, zakaj niso znali preprečiti oddaljitve Japonske od Nemčije.

Javno zborovanje za Finsko je bilo v New Yorku. Na njem je govoril župan mesta La Guardia, ki je dejal, da nihče ne more ostati nevtralen, kadar teptajo nasilniki čast in osnovne človeške pravice.

Redni letalski promet med Rimom in brazilsko prestolnico Rio de Janeiro se je začel včeraj. Če pojde po sreči, bo prvo italijansko letalo dospelo v Rio na sveti večer.

Nemški kancler Hitler in njegov zunanji minister Ribbentrop sta včeraj brzojavno čestitala Stalinu za 60 letnico.

Argentinska vlada je izdala odlok, da je moštvo potopljene nemške križarke »Admiral von Spee« internirano. Nemška vlada pa proti temu odluku protestira.

Včeraj so v Belgradu zaprli lepo razstavo nemške knjige, ki je bila deležna toliko obiska, da so jo morali za tri dni podaljšati.

Pet angleških bojnih ladij in podmornice je zaprlo vzhod v ameriško pristanišče Verglades na Floridi, kamor se je zatekla nemška petrolejska ladja »Arauca«, katero hočejo zajeti.

Anglija in Francija porabita za svoja naročila v Združenih državah 1.000.000 dolarjev dnevno. Ta naročila plačujeta z denarjem, ki ga imata naloženega v Ameriki.

Nemčija in Romunija sta včeraj podpisali trgovinski sporazum za l. 1940. Sporazum določa, da bodo računali za 1 marko 49 romunskih lejev. Nemci so zahtevali razmerje 1:60.

Angleške pomorske nadzorstvene oblasti so predvčerajšnjem ustavile 62 nevtralnih ladij in jih preiskujejo, če ne vozijo nemškega blaga.

Predsednik finske republike je podpisal sklep o internaciji sumljivih ljudi.

Švedski parlament je sprejel zakon, s katerim uvažajo obvezno delovno službo za vse moške od 17. do 70 let.

Do novih eksplozij, katere so povzročili irski revolucionarji, je prišlo včeraj po raznih angleških mestih in tovarnah, ki delajo za državno obrambo.

Francoske oblasti so spet postavile pred vojno sodišče 48 komunističnih agitatorjev, ki so obtoženi veleizdaje in rovanjara proti Franciji po naročilu in plačilu iz Moskve.

Predsednik francoske vlade Daladier je včeraj sprejel italijanskega poslanika v Parizu in imel z njim dolg posvet.

Poveljnik angleške podmornice »Salmon«, ki je uničila neko nemško križarko, je dobil visoko odlikovanje od angleškega kralja.

Finski olimpijski odbor uradno sporoča, da so vesti o odpovedi olimpijskih iger v Helsinkiju neutemeljene. Finski odbor za pripravo iger poluje naprej.

Romunska vlada je na svoji zadnji seji sklenila zapreti dva bivša poslanca Narodne kmet. stranke, in sicer poslance Lazaria in Leučičja. Oba sta znana kot ožja sodelavca Maniua. Obenem je vlada določila za njuno bivališče vas Lui, kamor so pošiljali prej internirane člane Zelene garde.

Finci so danes brzojavno poklicali dva ameriška zdravnika specialista za tifus. To sta dr. Henrik Spencer in dr. Mareille, ki se zdaj mudita v Berlinu. Zdi se, da je izbruhnil tifus v Helsinkiju.

Dr. Laza Markovič vedno bolj osamljen

Belgrad, 21. decembra. m. Po zadnji konferenci pravosodnega ministra dr. Laze Markoviča, na kateri je bil izvoljen novi delovni odbor z nalogo, da nadaljuje ministrovo akcijo, je dozdaj izjavilo že več uglednejših radikalov, izvoljenih v omenjeni odbor, da izvolitve ne sprejmejo. Današnja »Politika« objavlja spet več izjav vplivnih radikalov, ki odklanjajo izvolitev v novi delovni odbor, ter pravijo, da ostanejo še dalje zvesti predsedniku svoje stranke Aci Stanojeviću in njegovemu Glavnemu odboru.

Angleški vojni plen

London, 21. dec. o. Nemški potniški parnik »Cap Norte« od 30.600 ton, katerega so angleške ladje zajele pred tremi tedni ob južnoafriški obali, je prispel v angleško luko z vsem tovorom. Imel je veliko količino kave, tobaka, riža in drugih življenjskih potrebščin.

Do sedaj so Angleži zajeli nad 1.000.000 ton blaga, ki je bilo namenjeno za Nemčijo.

Včeraj sta se potopili dve nevtralni ladji. In to: »Maase«, 1450 ton, in ladja »Adolf Brath«. Od moštva »Maase« pogrešajo 7 ljudi, ki so izgubili življenje pri eksploziji. Ostale je rešil angleški parnik. Od »Adolfa Bratha« pogrešajo 5 ljudi, 16 preživelih pa so izkrcali v Holandiji.

Eugen d'Albert: „Nižava“

Snočnja premiera d'Albertove glasbene drame v dveh dejanjih in s prologom, »Nižava«, pomeni nov, odlični uspeh ljubljanske opere. Občinstvo, ki je bilo pri predstavi, že po prologu ni štedilo s priznanjem, po prvem dejanju in ob koncu pa je nagradilo izvajalce z navdušenim ploskanjem, ki se ni uleglo polci preji, ko so v dvorani ugasnile svetilke. Uspeli večer je bil še dolgo časa snov za zanimive komentarje in razgovore, ki so vsi izvenjavali v priznanju in laskavi pohvali.

Eugen d'Albert je z »Nižavo« prav gotovo ustvaril eno najvidnejših in najpriljubljenejših del, kar jih pozna operna literatura verističnega sloga. Verizem si je bil nadel naloge in se ravnal po maksimi, da morata odelava besedne podlage in glasba podajati življenjske zgodbe in okoliščine v slogu, ki kar se da zvesto odgovarja vsakdanji, nepotvorjeni in neokorirani resničnosti. Po eni plati pomenjajo naloge in devize, kakor so si jih bili zastavili veristi, nekakšno iskanje zlate sredine med besedo in glasbo, iskanje ravnotežja med obema elementoma, po drugi plati pa dosega v efektu izredno moč, ker je ta način že po naravi sposoben, da veže poslušalca v dvojni meri in ga podreja z osvajajočim sugestivnostjo.

Pri »Nižavi« so, kar zadeva koncepcijo libreto, ki ga je bil po Guimeri napisal Lothar, prav gotovo še močno opazne sestavine, ki soupadajo z bistvenimi lastnostmi kakor jih razodeva romantičen. Vendar je d'Albertova glasba toliko čista v smislu verizma, da te sestavine v odlični meri šatira. D'Albertova glasba sicer ni dosledno izvirna, mnogokje zazveni človeku stara, znana melodija, polno je reminiscenc in asociacij na druge avtorje, ni to glasba, ki bi odkrivala nov svet, vendar je prikupna, ker je melodiozna in učinkovita, zna elikati in ustvarjati razpoloženja ter na več mestih razodeva tudi genialne zasetke.

Premiera pomeni uspeh pevcev-igralcev, režiserja-debutanta E. Freljha, dirigenta dr. Švare in njegovega orkestra.

Glavni vlogi sta bili poverjeni Martecu kot pastirju Pedru, in Bačičevi kot Marti. Lahko trdimo, da pomeni vloga Pedra za Marčeca pomemben uspeh, saj je naloge rešil prav dobro. Sugestivno igranje in dramatični akcentirani arji je dosegel, da poslušalec v toku dogajanja pozablja na njegov manj sposobni pevski organ ter se prepusti vplivu njegove igre. Bačičeva je znala z enako spretnostjo učinkovati v nostalgичno sanjenih, sladkih arji kakor v izbruhu strasti in obupa, kjer je njen glas dobival v barvi kovinski sijaj. Tudi

igralsko pomeni njena vloga odlično kreacijo. V tej mladi aktorki je mnogo pristnega ognja, velika moč vživljanja in dovolj psihološkega smisla, ki ji daje možnost, da iz literarne osebe na odru ustvari živo, prepričljivo osebnost.

Rutiniran, v obeh smereh, igralsko in pevsko dozoril lik Sebastiana nam je predstavil V. Janko. Vedno porabnejša postajata — nesamo pevsko, ampak tudi igralsko — A. Orel in M. Dolničar. Kot Tommaso je A. Orel zapustil snoči najugodnejši dojem. Ribičeva je snoči dokazala, da vloge razume zelo prirodno in jih prav tako tudi izoblikuje, pri čemer ji na odru mnogo pomaga velika izkušnja. V pevskem pogledu je zlasti odlična njena izgovorjava. Kljub razmeroma šibkemu glasu razume lahko vsako besedo. Značilno za slo je dejstvo, da moški v našem opernem gledališču skoraj domala vsi, zlasti pa Janko, Orel in Dolničar ter tudi Franci, oblikujejo besede svetlo, odprto moderno, medtem ko jih večina ženskega ansambla temni in zapira, zamolklo peti vokali pa uklepajo besedo kakor bi jo pihali v ječo, namesto da bi ji poskrbeli za čim večje slušno območje. V krajših vlogah je uspešno nastopil še S. Banovec, Pepa, Rosalia in Antonia pa so poleg srečnih, zapustile tudi dokaj nerodnih dojmov z burnostjo, ki naj bi bila prirodna, pa je učinkovala prisiljeno burleskno. V napadni izvedbi je kvarila dobro režiserjevo zamisel. Še najbolj je odgovarjala Polajnerjeva, ki se je vedla prirodno.

Prva režija E. Freljha pomeni uspeh. Prinesla je dokaj svežosti, ker je mnogokje prekinil s stereotipnim razvrščanjem in zlasti premikanjem akterjev. Dogodki so se mu razvijali lepo tekoče, neprijetno gladko, pa vendar po potrebi primeroma poudarjano po zahtevah fabule in glasbe. Pri rodno je znal postopati z množico. Seveda so tu pa tam še ostali nedostaki (manirirani zaleti k vratom, ki je ujal presenečenja — nastope novih oseb, nepotrebna in šablonska prostorna distanca med Pedrom in Nandom v I. dejanju in še nekaj drugih reči). Krožni oder v zaključni sceni je njegova pozitivna in primerna rešitev, kakor je pokazal splošni učinek. Tudi obe esence zamisli sta dobri, sem pa tja prav motivno (fotografsko) slikoviti (izrez skupine med vrati). Koča v I. dejanju pa gledalca nehoti spominja na neki drugi objekt. Freljeh je znal tudi prav domiselno izkoristiti svetlobne efekte.

Dirigent dr. Švara in njegovi možje so svojo nalogo snoči rešili izredno pozitivno. Tako dobre činitev orkester že dolgo ni dal kakor jo je dal snoči.

Še o kulturnem marksizmu

Današnje »Jutro« prinaša pregled o vsebini zadnjega zvezka kulturne revije kramerskega tabora »Ljubljanski Zvon«. Poročevalec pravi, da sotrudičnega kroga te revije ne združuje nikak določen politični program kakor »bi hoteli prepričati nepoučeno javnost razni hujšaki, katerih nameni so preveč pozorni, da bi zadeli v živo...« Ker je tej številki »Zvona« pritisnil svojo vizitko proti našemu listu tudi urednik Juš Kozak, se nam zdi primerno odgovoriti.

Lastniki te naše najstarejše kulturne revije so se leta 1932 bali, da ne bi list krenil v čisto slovensko smer. Zaradi tega je tedaj pri »Zvonu« prišlo do krize, ker so se od njega ločili dotedanji vodilni sodelavci z urednikom Franom Albrechtom na čelu ter izdali o tej krizi in njenih vzrokih posebno brošuro. Kriza se je nazadnje rešila tako, da je uredništvo »Zvona« prevzel prof. Juš Kozak, pod žig vodstvom je revija dobila čisto levičarsko obelje in so pri njej začeli delovati izraziti marksisti, ne le s prozo in pesmimi, marveč s propagando marksističnih kulturnih načel in marksističnega dialektičnega materializma.

Lastniki revije, ki so se svoječase bali, da ne bi »Ljubljanski Zvon« postal preveč slovenski, niso storili nič, da ne bi postal levičarski.

To stvar smo mi ugotovili in to ugotovitev nam »Jutro«, »Ljubljanski Zvon«, zlasti pa njegovi marksisti silovito zamerijo. Pri nas je namreč v kulturi dovoljeno zavračati ljudi in knjige ter zmanjševati njihovo vrednost s katekregaliki nekulturne stališča. Zlasti smejo to marksisti, ki po načrtu odklanjajo s svojo kritiko vse književne pojave, ki ne ustrezajo zahtevam njihovih razkrajalnih načel.

Prepovedano pa je ugotoviti o najslabšem pisunu, da je marksist in še bolj prepovedano zapisati, da piše po marksističnih nagibih. Takoj se vzdigne krik o preganjanju kulture, o ogražanju umetniške svobode itd., itd. Kulturni boljševizem in njegova propaganda bi morala biti nedotakljiva, čeprav nista nič manj dirigirana po komunističnih centralah, kakor naša navadna levičarska agitacija.

Deset visokih, močnih mož v uniformah je stalo v naperjenimi strojnicami in držalo na muhi glavna vrata. Drugi so bili že v hiši in so počasi preiskovali vse kote ter se polagoma, kakor naraščajoča povodenj bližali podstrešju.

Od sekunde do sekunde je bilo manj upanja, da se bo rešil.

Gori pod streho je na tleh, za kupom lesovja in zabojev ležal eklučen, stisnjen človek, podoben poneščencu, ki ga je podrl avtomobil. Bil je sam, samcat, kakor da je mrtel.

Človek, ki je ležal v tem slabem zavetju, je bil na pogled etrašen.

Rocky je bil sicer prižan, lahko bi človek dejal, lep človek, na čigar obrazu leta in življenje niso pustili nobenih hudih, razdirajočih, odbijajočih sledov. Bil je tiste vrste človek, ki jih skozi življenje žene nemir, ki jim daje do konca mladost in ogenj, ki ga ne morejo zadušiti nobena leta.

Zdaj je vse to izginito. Njegov obraz je bil zamazan, zakajen, nakažen po etrašni zavezi, da se mu bliža konec. Izraz okoli ust je bil spačen, trpk, akoraj nore poteze so se mu risale okoli ust. Oči so se mu neprijetno, skoraj strahotno lesketale.

Ves je bil zaprašen. Ovratnica mu je med bojem bila zlezla izza obleke in se mu je opelatala okoli vratu kakor vrvava zastava. Znoj čela se je mešal s prahom in se z njim lepil v umazano sivo. Razmršeni lasje so mu viseli na čelo in ga delali pijanega. Dihal je naglo in neredno, pri se je mu od razburjenja in od napora vzdigoval. Vse na njem je

drhtelo in trepetalo. Ni bil gospodar več nad nobeno mislico — samo nad rokami, ki so bile začuda mirne, kakor da jih brzda hlad železa od samokresov.

Ta mir njegovih rok je bil strahoten, naznanjal je grozo Cevi obeh samokresov sta strmeli v mrak kakor oči preganjane zveri.

Na hodnik pod stopnicami in na stopnice same je zdaj pa zdaj planila žarka svetloba. Bili so enopli luči iz reflektorjev, ki so preiskovali stene poslopja ter skušali odkriti, kod bi se utegnil preganjani človek izmuzniti in uiti pravici, ki je zategovala svojo mrežo neizprosnih okoli njega.

Okna, ki so držala na hodnike in na stopnice, so bila razbita s etreli z ulice. Stražniki so streljali vanje, kadar se jim je z njimi zazdelo kaj sumljivega.

Rocky je čakal in poslušal. Do njega se je dvigalo nejasno mrmranje in valovanje množice na ulici. Kadar je hrup potihnil, je tišino rezal krik iz zvočnikov. Poveljniki policije je klical Rockyja: »Rocky Sullivan! Pridi ven! Nič ne bo etreljal, če prideš sama!«

Rockyjev odgovor je bil, da je še tesneje, skoraj ljubeče stisnil samokres in stopil v prežo.

Obsojen zakotni pisac

Maribor, 21. dec.

Pravomočno je postala sodba, ki jo je izrekel sodnik dr. A. Obrat nad 39 letnim posojilničkim uradnikom Albertom Koruzo iz Ruš pri Mariboru, ki se je moral zagovarjati zaradi zakotnega pisašva. Prva razprava je bila v Mariboru, ki pa je bila zaradi zaslivanja nadaljnih prič preložena in za drugič sklicana v občinski urad v Rušah pri Mariboru. Zaslišati je namreč bilo treba kar 37 novih prič, pri prvi razpravi je bilo zaslišanih 20 prič. Če bi vse te prič poklicali v Maribor, bi stroški bili preveliki, pa so zato prič, ki so povečini doma iz bližine Ruš, poklicali kar v občinski urad, kamor je prišel tudi mariborski sodnik. Pri razpravah so ugotovili, da je Koruza v l. 1937 do 1939 za nagrado zastopal stranke pred sodiščem in davčno oblastjo in da je obrtoma in proti nagradi za druge sestavljal kupne in prodajne pogodbe. Cenijo, da je Koruza napravil vsega kakih 160 pogodb. Sodnik je Koruzo obsodil na 15 dni zapore, pogojno na 4 leta, na povrnitev iztirjenih stroškov sodnega postopanja in na 100 dinarjev povprečnine.

Ljubljana od včera do danes

Mraz je postalo. Davi je v Ljubljani v mestu ob sedmih jutraj termometer kazal —9° Celzija. Na aerodromu je bilo celo —13°. V Mariboru pa so imeli rekord v vsej državi, saj je bilo —16°. Zanimivo pa je, da so v Zagrebu imeli komaj 1° pod ničlo. Obetajo se nam zelo mrzli, pa lepi božični prazniki.

Samo danes je še čas za božična drevesca

Načelnik g. Rigler je sporočil, da bodo božična drevesca ter božični okrasni na Kongresnem trgu in za stolnico naprodaj le do jutri, sobote jutraj. Zato opozarjamo ljubljansko občinstvo, naj še danes stopi po božična drevesca, jutri bo že prepozno.

Lepo dejanje »Jugoslovanske tiskarne«

»Jugoslovanska tiskarna« je napravila vsem svojim uslužbencem izredno lepo presenečenje za božično. Včeraj so zvedeli, da bodo dobili rodbinske doklade. Ta lepa gesta je med uslužbencem naletela na hvaležen odmev. Prav bi bilo, da jo posnemamo tudi druga podjetja, kajti časi so hudi in življenjske razmere komaj znosne.

Nesreče pri delu

V ljubljansko bolnišnico so pripeljali včeraj štiri ponesrečence, ki so se vsi poškodovali pri delu.

Doma je delal na balkonu pri novi hiši, ki jo zida, pa je padel v globino Jože Kranjc iz Žirov. Pri padcu si je zlomil desno nogo.

Pri delu v tovarni se je opekla s svincom delavka Šumprert Jožica iz Ljubljane.

Medija Jože, delavec z Jesenice, je hotel prelomiti desko, pa mu je padla v oko treščica, ki mu ga je poškodovale.

S koleca je padel Pirš Maks, delavec iz Ljubljane. Potolkel se je po glavi in po rokah.

Dve vaji za vedenje ob zračnih napadih

Ob pol treh popoldne so včeraj z Gradu odjeknili topovski strelji, ki so oznanili zračni napad. Ulice so nemudoma postale prazne. Prebivalstvo je pokazalo izredno disciplino. Vsi, ki so bili na ulicah, so se nemudoma zatekli v zaklonišča, v veže ter v hiše. Na Gradu je za časa nevarnosti vihrala zastava.

Zvečer ob osmih je bila nočna vaja, ki je uspela v vsakem pogledu. V mestu je bilo tema kakor v rogu. Prebivalstvo je vsa navodila, ki jih je dobilo, izpolnilo v polni meri. Vidi se, da se ljudje današnji v polni meri zavedajo resnih časov.

Med obema vajama je poslovalo pet komisij, v katerih so bili general g. Janež, podžupan dr. Ravnihar, načelnik zaščite za vso banovino dr. Ogrin, polic. direktor dr. Hacin, ravnatelj mestne zaščite dir. Jančičaj; prisotni pa so bili tudi vsi strokovni referenti, častniki in inženirji, ki so ugotovili, da se je prebivalstvo vedlo izredno dobro.

Teh pet komisij se je namreč med vajama vozilo okrog po vsem mestu, obšlo vse kraje in ugotovilo, da je vaja popolnoma uspela.

Veseli božič mestnih uslužbencev

Božično razpoloženje na magistratu je namah zavladalo, ko je včeraj mestna blagajna izplačala vsoto 700.000 din za božično darilo vsemu pragmatičnemu in pogodbenemu uslužbstvu ter tudi dnevnikařem, prav tako pa tudi vsem stalnim, nestalnim in najetim delavcem, da je bilo obdaro vane vse uslužbenstvo mestne občine ljubljanske tako pri mestnem zakladu, kakor tudi po mestnih zavodih in podjetjih, razen uslužbencev mestne cestne železnice in Mestne hranilnice. Toda tudi Maloželezniška družba, ki je sedaj njena popolna lastnica mestna občina, bo svoje uslužbenstvo razveselila z božičnim darilom, kar je storila tudi Mestna hranilnica. Danes pa izplača mestna blagajna še okroglih 100.000 din za božično nagrado in priznanje predvsem železniškemu, poštnemu in policijskemu uslužbstvu, ki vsestransko podpira prizadevanja občine. Navzlic nemirnini in težkim časom, ki za zaščito prebivalstva zahtevajo ogromne vloge, je ljubljanska mestna uprava tako daleč uredila svoje finance, da teške razmere svojega in drugega uslužbenstva vsaj za božične praznike nekoliko olajša ter se mu izkaže hvaležno za pridno in vestno delo v korist vse Ljubljane.

Pri božičnici se je mestna občina ravnala po tehle vidikih: Uradniki, pragmatični, pogodbeni in dnevnikaři so dobili vsi enako, neglede na skupino, v kateri so. Edini vidik je bil le število otrok. Tisti, ki jih imajo več, so tudi več dobili. Vsi stalni in nestalni delavci so dobili čisto medo za 6 dni, sezonski pa za 3 dni.

Mestno uslužbenstvo zna ceniti to plemenito dejanje sedanje občinske uprave. V naše uredništvo so danes prihajali nastavljenici iz posameznih strokov ter izražali svojo iskreno zahvalo.

Mestna občina je pokazala spet enkrat več svoje globoko in resnično socialno občutovanje.

Ljubljanska božičnica je namreč povrh vsega neprimerno lepša in izdatnejša kakor je božičnica, ki jo je svojemu uslužbenstvu priredila zagrebška občina!

Predavanje za rezervne častnike

Snoči je bilo pred polno dvorano Delavske zbornice izredno zanimivo predavanje, ki je bilo namenjeno rezervnim častnikom. Predaval je odlični vojaški strokovnjak generalštabi general gospod Škekič. Gospoda generala in vse navzoče je najprej pozdravil predsednik ljubljanskega pododboru Zdrženja rezervnih častnikov, nato pa ga je pozdravil še ravnatelj dr. Vrhunc.

Gospod general je nato prebral pismo, ki ga je slovenskim rezervnim častnikom poslal minister za vojsko in mornarico general g. Milan Nedšč. Nato pa je podal poučen in zanimiv pregled o vlogi rezervnega častnika v vojski.

Ob koncu so poslušalci odličnega predavatelja nagradili z navdušenim ploskanjem za njegova vsestransko tehna in informativna izvajanja.

Po nesrečnem naključju je ustrelil lovec 12letnega dečka

V Jankovem gozdu blizu Solčave se je odigrala v ponedeljek popoldne žalostna, kakršna ne pomni Gornja Savinjska dolina. Kot žrtve lov-ske strasti je padel pod strelom lovca, 28 letnega posestnika Plesnika Urbana iz Solčave, 12 letni posestniški sin Glojek Rok.

Plesnik Urban je šel okrog 2 popoldne po nekem opravku iz Solčave na dom Glojeka Roka. V gozdu je med potjo opazil na drevju kuni. Kot vnet lovec je takoj tekel k Glojeku in pregovoril očeta in njegovega sina Bernarda, da mu gresta v gozd pomagat preganjat s smrek kuni. Glojek in njegov sin Bernard sta izpolnila njegovo željo in vsi so se podali v gozd. Prežali so nekaj metrov od smreke z gostim vejevjem, med katerim sta se skrili in ždeli kuni. Da bi ju prepoznali, je splezal 12 letni sin Glojek Rok na smreko, tedaj pa sta kuni skočili iz vejaveja in zbežali. Plesnik je sprožil svojo dvocevko. Nesrečno naključje pa je hotelo, da so šibe zadele fanta, ki se je zvalil z drevesa ter treščil na tla. — Plesnik je skoraj omedlel, ko je videl, kaj je storil. Fantek je čez dve minuti izdihnil in so ga mrtvega odnesli na dom.

Plesnik se je sam javil orožnikom in priznal dejanje. Vsi žalujejo za mladim fantkom. Prav tako jim je žal Plesnika, ki ga je nesreča prav tako hudo prizadela kot njegove starše. Svojem izrekanu naše iskreno sožalje!

13 letna sleparka aretirana

Celje, 21. dec.

Pred tremi tedni smo poročali o neznani predzniki goljufiji, ki je prišla v veletrgovino Lečnik na Glavnem trgu in na prekanjen način izvalila od prodajalke 3 zlate prstane in 3 zlate zapestnice v vrednosti 3000 din. Dekle je prineslo v trgovino pismo s podpisom neke boljše družine iz Celja, ki prosi, da bi dali punčki na vpogled nekaj prstanov in zapestnic, da si bodo zbrali, nato pa bo gospa prišla sama v trgovino in plačala račun. Lečnikovi so dekletu — šele 13-letnemu — zaupali in dali 3 zlate prstane in prav toliko zlatih zapestnic. Gospe pa ni bilo v trgovino več dni in poslali so k njej pismo, naj vrne predmete, katere je dobila na ogled. Gospa pa se je začudila in ni vedela o tem ničesar. Zadeva je bila sporočena policiji.

Včeraj pa se je oglasilo isto dekle pri urarju Salmiču na Dečkovem trgu. Tudi to pot je prineslo s seboj pismo s prav isto vsebino in prošnjo. Gospa, ki je brala v časopisih o goljufiji pri Lečniku, je dekletu rekla, naj pride nekoliko kasneje. Ta čas je gospa poklicala policijo. Policijski agent je ustavil dekle na Dečkovem trgu. Po dolgem oklevanju je priznalo goljufijo pri Lečniku in priznalo tudi, da je skušalo to tudi pri Salmiču. Ukradene prstane in zapestnice je prodalo pri nekem celjskem urarju, nekaj pa skrilo na stanovanju pri svoji teti na Bredu. Priznalo je tudi, da je pismo napisalo samo. Dekle je staro 13 let. Ukradene predmete je policija vrnila lastniku.

Vremensko poročilo

Pokljuka: —11, jasno, mirno, 80 cm snega, osrenjen.

Kranjska gora: —18, živo srebro v tlakomeru stoji mirno, jasno, mirno, 25 cm snega, sren, sankališče uporabno.

Krvavec: —12, jasno, 60 cm snega, osrenjen.

Velika Planina: —11, jasno, 60 cm snega, osrenjen.

Mozirska planina: —12, jasno 60 cm snega, srez.

Angeli garjevih lic

Roman s slikami

50

Zvočnik je tulil naprej in začel groziti: »Rocky Sullivan! Zadržite vabilo: pridite ven in zdaj se sam, če ne, bomo začeli metati bombe s plinom za solzenje!«

Rocky je samo stisnil ustnice, da so se njegovi beli zobje za trenutek poasno zablesteli v mraku. Stegnil je roki, v katerih je držal orožje.

Ni hotel odgovarjati! Ni imel kaj odgovoriti...

Ko klicanje s ceste ni hotelo prenehati, je zavpil: »Nehajte, zlodiji! Kaj mislite, da se bo Rocky Sullivan udal? Nikdar!«

Ni vedel, kaj naj bi mu koristilo, če bi se udal zdaj. Zdaj je bilo vse končano. Čemu bi podaljševal reč, ki je bila dopolnjena...

Policija je čakala na odgovor. Rockyjeva krika niso slišali — kje! Menili so, da bo na njihovo ponudbo prišel sam in se udal.

Zakali so pet minut, deset minut, četrte ure.

Potem je iz zvočnika zadonelo povelje. Nekaj trenutkov je bilo vse tiho.

Rocky je vedel, kaj pomeni ta preoble: dek: stražniki so na puške natikali priprave za metanje solznih bomb: Potem je začelo pokati

Skozi vsa okna so začele padati bombe in njih je vstajala bela, vesela megla in se počasi začela vzpenjati višje in višje...

Rocky je gledal, kako se mu bliža zadnja nevarnost. Ni bilo gotovo, če bo plin prišel do njega. Ker so bila vsa okna v stavbi razbita, je silovito vleklo. Preprih je sprotil poziral solzni dim, kar so ga rcdile bombe.

Ze se je nasmešnil, ko je videl, da bo tudi to prizadevanje preganjalcev zaman. Tedaj je nenadno počilo tik ob njem! Nekje s sosednje »trehe je policiet zapazil, da je tudi na podstrešju okence, majhno eicer, toda dovolj veliko, da je spretni strelec pomeril skoznje.

Za prvim pokom je prišel drugi, za njim tretji, za njim še nekaj.

Rockyja je začelo dušiti. Na mah je bil ves v oblakih. Začel je zadrževati dihanje, toda tudi to mu ni dosti pomagalo. Posilil ga je kašelj, katerega ni mogel več ustaviti.

Vzdrl je morda pet minut, potem ni mogel več. Od zadrževanja dihanja mu je lil pot po obrazu in po vsem telesu. V nekaj trenutkih je bil ves premočen.

Moral je ven!

Ni pomisljal, kaj bo z njim. Nevar-

nost, ki mu je grozila ta trenutek, je bila hujša od one, ki je čakala nani zunaj. Treba se je bilo najprej rešiti te, hujše.

»Treba je ven, ven, ven!«

To je bila edina misel, katero je njegov um te trenutke premočel. Oči so ga pekle, solze so mu jih zalivale in mu je male vid.

Tipal je napol omamljen in zadusen proti vratom. Spolikal se je nad zaboji in les, katerega je bil prej nametal sam, da bi ustavil zasledovalce.

Ko je prišel do vrat, se je skušal oddahniti. Toda tu ni bilo nič boljše. Tudi tu ni mogel dihati.

Počakal je še trenutek, potem je čutil, da se opoteka. Moral je naprej, za vsako ceno.

Krik po življenju je bil v njem močnejši kakor vsa pamet in kakor zavest o nevarnosti.

Za trenutek se mu je zazdelo, da je slišal na stopnicah sumljiv šum. Začel je na slepo streljati iz obeh samokresov in se je zapodil po stopnicah navzdol.

Streljaje je dospel na hodnik in tipal ob eteni dalje. Kadar je lezel mimo okna, se je nehotne sklonil. Vseko pot so v zidu zaprasketale krogle od stražnikov, ki so streljali iz sosednjih hiš.

Mislil je, da se bo zdaj, zdaj zgrudil. Nenadno pa je začutil olajšanje. Prišel je na prepih, kjer ni bilo plina. Zadihal je na globoko, kakor človek, ki so ga potegnili iz vode.

Tako rad bi se bil ustavil in dihal, toda ni bilo moč. Slišal je strele v pritličju, prihajali so bližje in bližje. Treba je bilo spet bežati...

Od tu in tam

Božjepotno cerkev Matere Božje v Remetah pri Zagrebu so roparji letos že drugi oropali. V cerkvi je kip Matere Božje, ki je bogato okrašen. Iz previdnosti pa je večina zlata in drugih dragocenosti spravljena v župnišču. Cerkev je zelo obiskana, saj prihajajo na božjo pot iz Zagreba in iz vsega Hrvaškega Zagorja. Pred dvema dnevoma pa so roparji ponoči vdrli v cerkev in pobrali kipu položeno krono in odnesli več zlatnine, med njimi monštranco. Škode so naredili za 35.000 dinarjev. Rop je opazil jutraj cerkovnik, ki je takoj obvestil policijo. Policija je za roparji že našla sled.

23.000 delavcev je bilo v letošnjem septembru manj zaposlenih kakor leto poprej v vsej državi. Osrednji urad za zavarovanje delavcev je izdal svoje poročilo, v katerem ugotavlja, da se je zaposlenost nekoliko zmanjšala v primeri z lanskim letom, vendar pa ne tako občutno, kakor bi se zdelo na prvi pogled zmračeni evropske vojne. Najbolj se je zaposlenost zmanjšala v lesni in tobačni industriji, dvignila pa se je v rudarski in kemični industriji. Povprečna dnevna zavarovalna mezda je znašala septembra 24,70 dinarja, ki je za 47 par višja kakor lani ob istem času. Celotna dnevna zavarovalna mezda je znašala 451,81 milijonov dinarjev.

Akcija pravosodnega ministra dr. Lazarja Markovića za slovo v radikalni stranki postaja čedalje bolj zapletena. Preteklo nedeljo je priredil dr. Marković za radikalne veljake iz vse Srbije, Bosne, Hercegovine in Vojvodine konferenco in dal tam izvoliti poseben akcijski odbor za preobnovo radikalne stranke. Takoj naslednjega dne, ko so bila v časopisju navedena vsa imena članov novega akcijskega odbora, so se začeli številni imenovanci oglašati in izjavljati, da jih nihče ni vprašal, če sprejmejo mesto v akcijskem odboru, in da je zato razumljivo, če se ne smatrajo za člane novega odbora. Takih preključevalcev je vsak dan več. Zdi se, da se bodo vrste okrog dr. Markovića spet nekoliko razredile in da se za lep čas ne bo dalo nič določenega reči, po kateri poti bodo krenili voditelji posameznih radikalnih skupin, oziroma če bodo našli temelj za sporazum med seboj.

Zdravilo proti plešavosti je sestavil profesor belgijske medicinske fakultete dr. Milutin Nešković. Mož se je ekoro dvajset let zanimal za tako zdravilo, ker so pri njem začeli izpadati lasje, ko je študiral. Najprej je znanstveno poizkusil vsa do sedaj znana zdravila, nato pa preizkušal spet druga. Končno se mu je posrečilo narediti posebno mažo, katere glavna sestavina je raztopljeno žveplo. S to mažo se odstrani preobilno lojenje las, kar je pravi vzrok, da korenine las zamro. Posledica je izpadanje las. Dr. Nešković je svojo mažo preizkusil na dvesto pacientov, obenem pa jo je dal v uporabo tudi svojemu prijatelju zdravniku, ki jo je prav tako z uspehom uporabljal. Vsega je do sedaj okrog 200 ljudem preprečil izpadanje las. Seveda pa zdravilo prav nič ne pomaga takim, ki so popolnoma plešasti. Za take ni več pomoči, ker je lasišče že popolnoma zamrlo. Čim bo izvedel zadostno število poizkusov, bo svoje dožnanje objavil.

Pred sodiščem v Banjaluki traja že tri dni razprava proti dvema železničarjema, za katere se zdi, da sta zakrivila elastično železniško nesrečo na progi med Ivanjko in Piskavico. Takrat sta obtožena železničarja premaknala na postaji v Ivanjki osebnih in tovornih vagonov. Ko sta premaknala, se je 18 vagonov, ki niso bili priklopljeni k lokomotivi, odtrgalo in začelo z velikansko brzino drveti proti postaji Piskavici, odkoder pa je istočasno vozil osebni vlak proti Ivanjki. Obtožena storojeda v in sprejeto trditja, da nista kriva nesreče, ker pri kretanjih nista imela nobenega opravka. Po drugi strani pa je imel kretanj dva posla, namreč kretanjski in obenem pri pretikanju zaviraški. Med obema postajama je prišlo do trčenja pogabljenih vagonov in nasproti prihajajočega vlaka. Razen enega so se ubili vsi potniki na pogabljenih vagonih. Iz doseganih izpovedi pred sodiščem se je pokazalo, da so železničarji preobremenjeni s službo in da morajo take razmere povzročiti več nesreč. Sodba bo bržkone izrečena čez dva dni.

Sodna razprava, ki teče v Banjaluki proti železničarjem, ki so obdolženi krivde za stransko nesrečo pri Ivanjki, je jasno dokazala, da je železniško osebje z delom preobloženo in da se je treba le v vestnosti osebja zahaliti, da do velikih nesreč pogostokrat ne pride. Zaslusni so bili namreč štirje strokovnjaki, ki so si bili edini v mnenju, da bi do nesreče ne prišlo, če bi premikalni vlak v Ivanjki imel zadosti zaviračev. Tudi drugi postojni uslužbenci so morali opravljati hkrati po več opravil, čeravno bi smeli po predpisih opravljati le strogo določeno delo. Zaradi izpovedi strokovnjakov se zdi, da bo sodišče izreklo nad železničarjema milo kazen, če ne bo izreklo celo oprostitno razsodbo.

Načelna pogajanja za novo trgovinsko pogodbo med našo državo in Anglijo so se v Beogradu zaključila. Delegati obeh držav so imeli nalogo, ugotoviti, koliko in katere predmete potrebuje oboje državi za svoj uvoz in potem določiti način trgovinske izmenjave. Naša država potrebuje več vrst industrijskih surovin, s katerimi Anglija razpolaga skoraj neomejeno. Te surovine so za obratovanje jugoslovanske industrije nujno potrebne, ker bi utegnili v nasprotnem primeru priti do omejenega obratovanja. V prvi vrsti gre za bombaž, kavčuk in volno. Po drugi strani pa se Anglija zanima za jugoslovanske rude, kovinske koncentrate, les ter za živila. Voditelj angleške delegacije je odpotoval v London in bo na podlagi predhodnega sporazuma angleška vlada določila, v koliko je pripravljena ustreči jugoslovanskim predlogom. Pričakovati pa je treba, da se bo trgovinska izmenjava med obema državama poživila.

Na volitve se že misli pripravljati dična JNS. Na seji glavnega odbora te stranke je predsednik Živković govoril o živahnem delovanju vseh političnih skupin med ljudstvom in sklepal iz tega, da bodo kmalu volitve. Zato Živković meni, da se mora JNS pripraviti, izvoliti vse odbore in izvršiti vse tehnične priprave za volitve v narodno skupščino.

Živega novorojenčka je zakopala v kame nje Mirsa Nikolić iz Kumanova. Cerkovnik pravoslavne cerkve je zgodaj jutraj prišel odpirat cerkev, ko je nenadoma začul iz bližine otroški jok. Glas je prihajal iz kupa sveže izkopane zemlje, ki je bila pokrita s kamenjem. Cerkovnik je kamenje razkopal in našel novorojenčka, katerega je brezsrčna mati odložila in hotela prepustiti usodi. Cerkovnik je otroka pobral in ga oddal babici. Policija pa je še istega dne izsledila nezakonsko mater, in sicer 20-letno gluho dekle.

Okrog 3 milijone kmetov bo oproščenih zemljarine

Beograd, 22. dec. AA. Včeraj je bila seja ministrskega sveta pod predsedništvom predsednika vlade Dragiša Cvetkovića. Seji so prisostvovali vsi člani vlade s podpredsednikom dr. Vladkom Mačkicom. Po končani seji je minister dr. Konstantinović prebral časnikiarjem tole sporočilo:

Prvi del seje je bil posvečen resornim vprašanjem. Posamezni ministri so poročali o poslih svojih resorov. Drugi del seje je bil v glavnem posvečen razpravi in sklepanju o nizu načrtov finančne narave. V prvi vrsti je bilo sprejetih več uredb finančnega značaja, s katerimi se menja naša finančni zakoni. Uredbe bodo takoj, in to mogoče že jutri ali pojutrišnjem, objavljene. Spremenjen je bil tudi zakon o neposrednih davkih. Tako bodo oproščeni

plačevanja zemljarine vsi kmetje, katerih čisti letni dohodki so manjši od tisoč dinarjev. To pomeni, da bo blizu 3 milijone kmetov oproščenih zemljarine. Varna je tudi reforma, da se obrtnikom davke odmerja pavšalno, tako da bodo plačali mnogo manj nego do sedaj. V tem oziru so bili sprejeti v glavnem predlogi obrtnih zborm. Spremenjene so bile tudi gotove določbe o taksah. Kar se tiče drugih vprašanj gospodarske narave, je treba naglasiti, da je bilo v načelu sklenjeno sprejeti uredbo o kontroli cen, kakor je to že predvideno v uredbi o pobiranju draginje. Dalje so na seji ministrskega sveta razpravljali o vprašanju spremembe železnih tarif posebno glede prevoza žita, da bi se žito lahko v oddaljenejših in pasivnih krajih prodajalo po isti ceni kakor v ostalih krajih.

Redko pride tihotapec pred sodnika

Ljubljana, 22. dec.

Tam na zapadni meji, kjer so veliki in lepi smrekovi gozdovi, ponos vseh tamošnjih krajev in kmetov, je na nekaterih točkah bujno razvito tihotapstvo konj v sosedno državo. Prav romantične in čudne zgodbe so razširjene o mnogih drznih in podjetnih tihotapcih, ki se nikogar ne strajajo in poznajo vsako najmanjšo stezico skozi zaraščene gozdove, poznajo vsako dolinico, kjer se sestajajo s prekomernimi tuji in interesi za konje. Za časa abesinske vojne so prethotapili marsikateri konjski rep, vse je šlo v denar. Prodajali so tihotapci vsako mrho, tudi stare krampe, ki so jih tam rabili za izdelavo raznih konjskih mesnih izdelkov. Takrat so cvetele tihotapske kupčije, kajti pri nas v dinarjih kupljeni konj je bil sosedu prodan za toliko lir in takrat je lira bila po 3 din in še višje. Tihotapci so služili denarce!

Med tihotapci vlada gotova tihotapsko-kupčijska morala. Med njimi je prav redek kak sleparček, ki opehari lastnika konj za izkupiček v lirah. Zato so tudi prav redki tihotapsko-sleparski procesi pred kazenskimi sodniki. Če tu in tam kdo slepari, tihotapci z njim sami obratunajo. Izključijo ga iz svoje družbe, zapisan je v črno knjigo in nikdo ne sme imeti z njim kak posel.

Pred kazenskega sodnika-podincea je prišel pred dnevi spreten in drzen tihotapec, ki je prepeljal čez mejo že celo armado konj, da se tako izrazimo. Nekemu premožnemu špekulantu s konji, ki financira razne tihotapske posle, je s svojim prijateljem Miho prepeljal par konj čez mejo in prodal kobilu, kupljeno pri nas za 3.800 din, za 3.500 lir. Denar si je pridržal. Nasproti lastniku se je izgovarjal, da so mu Italijani konja na meji zaplenili. Pozneje pa je lastnik dožgal, da je bila kobila prodana in da ga je tihotapec Jaka salamensko ocalnil. Jaka in njegov tovariš Miha sta bila ovađena državnemu tožilstvu, da sta prodala kobilu, ki je bila njima izročena za to, da jo prepeljeta čez mejo in izročita kupcu. Pred sodnikom-podinceom se je Jaka na vse načine izgovarjal. Pravil je, da je bil prisiljen prodati kobilu, ker mu je denarja zmanjkalo za prehrano, moral je več dni v neki vasi na Krasu čakati na kupca, ki pa ni prišel. Soobtoženi Miha je kratko pripomnil, da je pač po-

magal Jaki goniti kobilu čez mejo, toda navezan je bil na njegovo denarno podporo. Sam ni vedel, da je Jaka skrivaj prodal kobilu.

Jaka se je po svojem branilcu zagovarjal, da ni storil nobeno kaznivo dejanje. Kobile nista mogla prodati, ker je hudo brcala, ko se je približal kak tuj človek, in je tudi brcala, ko je prišel kupec. Bila sta brez denarja in v potnih listov. Primorana sta bila vstiski kobilu prodati. Stvar sploh ne spada pred kazenskega sodnika, marveč je zadeva, ki naj jo rešijo in uredi civilni sodniki.

Kljub lepim besedam obrambe Jaka R. se ni mogel izmotati in izogniti udarcu kazenskega paragrafa. Bil je zaradi prestopka poverbe, ker je zaupano mu kobilu prodal in si denar pridržal, obsojen na tri mesece strogega zaporu in 120 dinarjev denarne kazni ter v izgubo častnih državljskih pravic za dve leti. Njegov sotrp in natožni klopi je bil oproščen.

V 10 dneh zaznamovanih 120 kupnih pogodb

Na denarnem trgu so razpoložljive velike vsote. Na nepremičninskem trgu pa vlada pravo divje povpraševanje in kupčevanje z zemljišči, posestvi, hišami, vilami in stavbnimi parcelami. Ljudi, ki imajo nekaj pod palcem in ki razpolagajo z večjimi prihranki ali kapitalom, je obšla neka vrsta epidemije bolezni, da hlastno in nervozno nakupujejo zemljo, investirajo velike vsote v hiše in vile, na drugi strani pa so lastniki parcel in hiš v stiskah za denar tako, da so primorani prodajati vile, hiše in parcele.

Rekord je bil dosežen v zadnjih desetih dneh. Od 12. t. m. do včeraj je bilo pri zemljiškoprometni komisiji zaznamovanih 120 kupnih pogodb, ki jih je komisija na zadnji seji odobrila. Te kupne pogodbe predstavljajo prav čedno vsoto, kajti prodane so bile hiše, vile in parcele v mestu odnosno okolici za celotno kupno vrednost 8.768.442 din. Lahko računamo, da so bile v tem mesecu razne nepremičnine prodane za več kot 10 milijonov dinarjev. Za to vsoto v gotovih letih ni bilo prodanih nepremičnin niti za vse leto ne. Gotova leta so bile kupčije s hišami in zemljišči prav redke.

Mariborski drobž

Neka mariborska zavarovalnica je vložila na mariborskem okrožnem sodišču ovadbo proti svojemu bivšemu ravnatelju zaradi poverbe, pri kateri je zavarovalnica bila oškodovana po doseganih ugotovitvah za nad 100.000 dinarjev. Bivši ravnatelj se je v zadnjem času skušal tudi politično udejstvovati in se je pred kratkim udeležil nekega važnejšega političnega sestanka izven mej dravske banovine.

Ljudski oder v Mariboru. Čast so danes bolj ko kdajkoli potrebni duhovne obnove. Zato si je mariborski ljudski oder v letošnji sezoni nadel nalogo igrati le globoka dela. Tako je dal na začetek sezone krasno in ganljivo igrati »Sestra Anunciat«, ki je jasna slika današnjih dni. Druga igra, »Prva legija«, jezuistična drama, je moralno krasno izpadla. — Za božične praznike nas hoče »Ljudski oder« uvesti v doživljaja pravega božičnega veselja. Na praznik sv. Štefana ob 5 uri popoldne se bo predvajala koroška nra igra: »Božična igra« po Andreju Drabosnjaku, prava narodna ljudska igra, kjer morajo sodelovati tudi gledalci, in sicer v priznanih domačih božičnih in Marijinih pesmih. — Ker je ta igra za nas čisto nekaj novega, opozarjamo prijatelje »Ljudskega odra«, da se je gotovo v velikem številu udeležijo, tudi oni, ki ostalih prireditvev ne obiskujejo. Da bo pri tej igri, ki je religioznega značaja, popoln mir, bo uprava odra poskrbela. Stojšči se bo prodalo le določeno število in po pričetku igre se ne bo več prodajalo vstopnic in tudi ne ljudi spuščalo v dvorano. Zato naj si vsak vstopnico oskrbi prej. Predprodaja vstopnic bo v prodajalni Cirilove tiskarne, Aleksandrova cesta 6, in eno uro pred pričetkom igre. — Po potrebi se bo igra ponovila isti dan zvečer ob 8; zato tem bolj opozarjamo na predprodajo.

Maistrovi borci. Država bo dala vsem onim, ki so ob prevratu leta 1918 in 1919 sodelovali pri osvoboditvi, posebno spominsko kolajno. Naj bi ta kolajna ne bila samo majhen spomin takrat sodelujočim, ampak še posebno njihovim potomcem, naši mladini za vzgled. — Vsi, ki so sodelovali, so torej dolžni predložiti potrebne podatke ali svojemu vojaškemu pristojnemu vojnemu okrožju ali pa združenjem borcem za osvobodjenje severnih krajev (Zveza Maistrovih borcev, Legija koroških borcev), če so njihovi člani. Zveza Maistrovih borcev bo vsem svojim članom, ki podatkov še niso predložili, poslala posebne tiskovine, v katere je treba podatke natančno vpisati in jih takoj poslati na tajništvo zveze v Mariboru. — Nobeden Maistrov borec ne sme opustiti prijave in vsak mora dobiti eno pol s podatki takoj poslati. Opozorite tudi druge člane in nečlane Maistrove borce na to, če tiskovine za prijavo ne bi dobili pred novim letom, zahtevajte jo. Tajništvo v Mariboru v Narodnem domu bo poslovalo tudi o božičnih praznikih.

Stavka krojaških pomočnikov

Ker zaradi nastale stavke pomočnikov krojaški mojstri ne bodo mogli izvršiti naročil za praznike, prosijo cenjene naročnike za uvidenost in nekoliko potrpljenja z ozirom na nastali položaj. V informiranje javnosti sporočamo, da mojstri zahtevajo po 25% povečavo mezd niso mogli sprejeti iz razloga, ker ne morejo dvigniti cen svojim izdelkom, predno se ne povečajo plače državnim in privatnim uradnikom oziroma nameščencem. Omenjamo, da je še v veljavi kolektivna pogodba z obojestransko obveznostjo ter so pomočniki brez poprejšnjega obvestila izostali od dela. — Združenje krojačev, krojačič in sorodnih obrti v Ljubljani.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer	Temperatura	Relativna vlažnost	Veter	Pada-vine
Ljubljana	774,0	1,5	84	2	ENE
Maribor	774,2	1,4	80	0	—
Zagreb	763,8	2,0	100	8	NE
Belgrad	763,1	1,0	80	10	NW
Sarajevo	766,5	1,0	30	10	NW
Viš	758,9	9,0	70	10	NW
Spilj	757,4	12,0	40	10	NE
Kumovo	753,1	13,0	90	10	NE
Rab	754,2	10,0	30	10	NE
Jugovojna	753,2	9,0	80	10	N

Vremenska napoved. Večinoma jasno, stanovitno in mrzlo vreme. Najnižja toplota zraka na aerodromu —13,0°C.

Koledar

Danes, petek, 22. decembra: Demetrij.
Sobota, 23. decembra: Viktor.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa 6; mr. Hočevar, Celovška 62; mr. Gar-tus, Moste, Zaloška cesta.

Legat Slovenije in njen pomen za Evropo je naslov predavanja, ki ga bo imel g. prof. dr. Val-ter Bohinc danes zvečer na X. prosvetnem večeru v Františkanski dvorani ob 8. Geopolitična struk-tura Slovenije zanima slehernega Slovenca, saj je od tega odvisna velikokrat usoda naše zemlje. Ob preseljevanju narodov so skoraj vsi potovali preko naše zemlje in so pri tem pustili tudi svoje sle-dove. Rimska država si je utirala pot preko naše pokrajine. Slovenija je brez dvoma tudi v sedanjem času važna križišče cest, ki držijo od severa proti jugu in od vzhoda proti zahodu. Zato bo to pre-davanje zelo zanimivo in za vsakega poučno. Predprodaja vstopnic pri Prosvetni zvezi, Miklo-sičeva 7, in v trgovini Šiligoj, za Františkansko cerkvišo.

Velesojem v Milanu. Prihodnja prireditve ve-lesejane v Milanu bo od 12. do 27. aprila 1940. Kakor običajno, bodo za posestnike milanskega velesoja dovoljeni znatni popusti na železniških tarifah in dr., o katerih bomo še poročali. Zainteresirane slovenske tvrdke, ki želijo razstaviti vzorce svojega blaga, opozarjamo že sedaj na to gospodarsko prireditve, ki je za prodajo zlasti naših deželnih pridelkov velike propagandne važ-nosti.

Slovenski božič v františkanski dvorani. Na božični praznik dne 25. decembra in na Štefanovo dne 26. decembra, obakrat ob peti uri popoldne, uprizori františkanska prosveta v františkanski dvorani Matija Tomca »Slovenski božič«, spevoigro v treh slikah. Vabimo na to, prazniku primerno pri-reditve. Cene znizane.

— **Radjska oddajna postaja** opozarja med drugim posebno na sledeči božični spored: Ne-delja, 24. dec. ob 17: Božične pesmi, poje g. Julij Bečeto ob spremljevanju klavirja (prof. Pavel Si-vic); 17.45: Ka. Meško: Henrik, Gobavi vitez, Bo-žični misterij v 4 slikah; 19.15: V času svete noči: St. Premrl: V sveti noči, za soli, zbor in orkester (Tone Petrovič, Radjski komorni zbor in Radjski orkester); Händel: Mesija, za soli, zbor in orkester. Solisti: ga. Pavla Lovsetova, konc. pevka, ga. Mila Kogejeva, članica Narodnega gledališča v Ljubljani, g. Jože Gostič, član Narodnega gleda-lišča v Zagrebu, Radjski komorni zbor in Radjski orkester. Dirig.: dr. A. Dolinar. — Nedelja, 25. dec. ob 17.10: Božični napravi (Radjski komorni zbor in Radjski orkester); 20: Ch. Dickens: Bo-žična pesem. Za zvočno igro priredil inž. Ivan Pengov.

— **Majhen dar za otroško življenje!** Mraz ubi-ja otroke, ki jim je že vsak prehlad usoden. V Sloveniji umre letno okrog 4000 otročkov in ve-čina od njih zaradi prehlada in njegovih posledic. Enemu izmed njih lahko pomagata rešiti življenje: pošljite nam prispevek za otroško opremo na ček, račun 13.882. Unija za zaščito otrok v Ljubljani. In Bog vam povrni!

Knjižnica Prosvetne zveze bo v soboto, dne 25. t. m., zaradi čiščenja prostorov zaprta.

OREHOVA JEDRCA

sortiran čisti med in medico dobite na ceneneje v MEDARNI, Ljubljana, Židovska ulica

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 20:

22. decembra, petek: Zaprta.
23. decembra, sobota: »Velika skušnjava« Izven. Znižane cene. Ljudska predstava.
24. decembra, nedelja ob 15: »Peterčkove poslednje sanje«. Izven. Znižane cene. Mladinska predstava.
25. decembra, ponedeljek ob 15: »Kozarec vode«. Izven. Znižane cene. Ob 20: »Štrček Va-nja«. Izven. Znižane cene.
26. decembra, torek ob 15: »Snežulčica«. Izven. Znižane cene. Mladinska predstava. Ob 20: »Tri komedije«. Izven. Znižane cene.

Opera — Začetek ob 20:

22. decembra, petek: Zaprta.
23. decembra, sobota: »Nižava«. Red B.
24. decembra, nedelja ob 15: »Gorenjsko slavček«. Izven. Znižane cene.
25. decembra, ponedeljek ob 15: »Glumač Matere božje«. Izven. Znižane cene. Ob 20: »Sabska kraljica«. Gostovanje Josipa Gostiča. Izven. Znižane cene.
26. decembra, torek ob 15: »Pri belem ko-njičku«. Izven. Znižane cene. Ob 20: »Figarova svatba«. Izven. Znižane cene.
Opozarjamo na popoldanski predstavi v drami in operi v nedeljo popoldne ob 15. Zve-čer sta obe gledališči zaprti.

Mariborsko gledališče

Petek, 22. dec.: Zaprta.
Sobota, 23. dec.: Zaprta.
Nedelja, 24. dec.: Zaprta.
Ponedeljek, 25. dec., ob 15: »Via Mala«. Znižane cene. Ob 20: »Zaroka na Jadranu«. Premiera. Izven.
Torek, 26. dec., ob 15: »Prodana nevesta«. Znižane cene. Ob 20: »Konto X«. Premiera. Izven.

